Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
ANTHONY MICHAEL COLLINS
της 12ης Σεπτεμβρίου 2024[1]

Υπόθεση C-247/23 [Deldits][i]

VP
κατά
Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság

[αίτηση του Fővárosi Törvényszék
(περιφερειακού δικαστηρίου Βουδαπέστης, Ουγγαρία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα – Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 – Άρθρο 16 – Δικαίωμα διόρθωσης ανακριβών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα – Δεδομένα σχετικά με το φύλο διεμφυλικού πρόσφυγα – Πεδίο εφαρμογής»

I. Εισαγωγή

1. Μπορεί, με βάση το άρθρο 16 του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων[2] –το οποίο αφορά το δικαίωμα διόρθωσης– ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο δ', του κανονισμού αυτού –σχετικά με την αρχή της ακρίβειας–, να υποχρεωθεί ο φορέας που τηρεί εθνικό μητρώο προσφύγων να προβεί στη διόρθωση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που έχει καταχωρίσει σχετικά με το φύλο συγκεκριμένου προσώπου; Εάν όντως ισχύει τούτο, τι είδους αποδείξεις μπορεί να ζητήσει από το πρόσωπο που αιτείται τη διόρθωση της καταχώρισης αυτής; Το Fővárosi Törvényszék (περιφερειακό δικαστήριο Βουδαπέστης, Ουγγαρία) ζητεί από το Δικαστήριο να απαντήσει στα εν λόγω ερωτήματα.

[1] Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

[i] Η ονομασία που έχει δοθεί στην παρούσα υπόθεση είναι πλασματική και δεν αντιστοιχεί στο όνομα κανενός διαδίκου.

[2] Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) (ΕΕ 2016, L 119, σ. 1) (στο εξής: ΓΚΠΔ).

II. Το νομικό πλαίσιο

A. Ο ΓΚΠΔ

2. Το άρθρο 5 του ΓΚΠΔ, το οποίο φέρει τον τίτλο «Αρχές που διέπουν την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», ορίζει τα εξής:

«1. Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα:

[…]

δ) είναι ακριβή και, όταν είναι αναγκαίο, επικαιροποιούνται· πρέπει να λαμβάνονται όλα τα εύλογα μέτρα για την άμεση διαγραφή ή διόρθωση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα τα οποία είναι ανακριβή, σε σχέση με τους σκοπούς της επεξεργασίας (“ακρίβεια”),

[…]».

3. Το άρθρο 16 του ΓΚΠΔ, το οποίο φέρει τον τίτλο «Δικαίωμα διόρθωσης», ορίζει τα εξής:

«Το υποκείμενο των δεδομένων έχει το δικαίωμα να απαιτήσει από τον υπεύθυνο επεξεργασίας χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση τη διόρθωση ανακριβών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν. Έχοντας υπόψη τους σκοπούς της επεξεργασίας, το υποκείμενο των δεδομένων έχει το δικαίωμα να απαιτήσει τη συμπλήρωση ελλιπών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, μεταξύ άλλων μέσω συμπληρωματικής δήλωσης.»

4. Το άρθρο 23 του ΓΚΠΔ, το οποίο φέρει τον τίτλο «Περιορισμοί», ορίζει τα εξής:

«1. Το δίκαιο της Ένωσης ή του κράτους μέλους στο οποίο υπόκειται ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία των δεδομένων μπορεί να περιορίζει μέσω νομοθετικού μέτρου το πεδίο εφαρμογής των υποχρεώσεων και των δικαιωμάτων που προβλέπονται στα άρθρα 12 έως 22 και στο άρθρο 34, καθώς και στο άρθρο 5, εφόσον οι διατάξεις του αντιστοιχούν στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στα άρθρα 12 έως 22, όταν ένας τέτοιος περιορισμός σέβεται την ουσία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών και συνιστά αναγκαίο και αναλογικό μέτρο σε μια δημοκρατική κοινωνία για τη διασφάλιση:

α) της ασφάλειας του κράτους,

β) της εθνικής άμυνας,

γ) της δημόσιας ασφάλειας,

δ) της πρόληψης, της διερεύνησης, της ανίχνευσης ή της δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων, περιλαμβανομένης της προστασίας από απειλές κατά της δημόσιας ασφάλειας και της πρόληψης αυτών,

ε) άλλων σημαντικών στόχων γενικού δημόσιου συμφέροντος της Ένωσης ή κράτους μέλους, ιδίως σημαντικού οικονομικού ή χρηματοοικονομικού συμφέροντος της Ένωσης ή κράτους μέλους, συμπεριλαμβανομένων των νομισματικών, δημοσιονομικών και φορολογικών θεμάτων, της δημόσιας υγείας και της κοινωνικής ασφάλισης,

στ) της προστασίας της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης και των δικαστικών διαδικασιών,

ζ) της πρόληψης, της διερεύνησης, της ανίχνευσης και της δίωξης παραβάσεων δεοντολογίας σε νομοθετικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα,

η) της παρακολούθησης, της επιθεώρησης ή της κανονιστικής λειτουργίας που συνδέεται, έστω περιστασιακά, με την άσκηση δημόσιας εξουσίας στις περιπτώσεις που αναφέρονται στα στοιχεία α) έως ε) και ζ),

θ) της προστασίας του υποκειμένου των δεδομένων ή των δικαιωμάτων και των ελευθεριών τρίτων,

ι) της εκτέλεσης αστικών αξιώσεων.

[…]»

Β. Το ουγγρικό δίκαιο

5. Κατά το άρθρο 81 του a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény (νόμου LXXX του 2007 περί του δικαιώματος ασύλου, στο εξής: νόμος περί του δικαιώματος ασύλου) [3]:

«Η αρμόδια για το άσυλο αρχή επεξεργάζεται, στο πλαίσιο του μητρώου ασύλου που τηρεί, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των προσφύγων, των δικαιούχων επικουρικής προστασίας, των δικαιούχων καθεστώτος ανθρωπιστικής προστασίας, των δικαιούχων προσωρινής προστασίας, καθώς και των αιτούντων διεθνή προστασία και των προσώπων που υπόκεινται στη διαδικασία του Δουβλίνου (από κοινού, στο εξής: πρόσωπα υποκείμενα στον παρόντα νόμο), τα δεδομένα που αφορούν τη διαμονή τους και τη συνδρομή και τις μορφές βοήθειας που δικαιούνται, καθώς και τις μεταγενέστερες τροποποιήσεις των εν λόγω δεδομένων, για σκοπούς:

a) εξακρίβωσης του καθεστώτος πρόσφυγα, δικαιούχου επικουρικής προστασίας, δικαιούχου προσωρινής προστασίας ή δικαιούχου καθεστώτος ανθρωπιστικής προστασίας, καθώς και διασφάλισης της άσκησης των δικαιωμάτων που απορρέουν από το αντίστοιχο καθεστώς·

b) εξακρίβωσης του δικαιώματος συνδρομής και των μορφών βοήθειας που προβλέπονται στον παρόντα νόμο και σε άλλους κανόνες·

c) ατομικής ταυτοποίησης·

d) αποφυγής επανάληψης διαδικασιών· και

e) εντοπισμού τυχόν πολλαπλής υποβολής αιτήσεων.»

6. Το άρθρο 82, στοιχείο f, του νόμου αυτού ορίζει τα εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κεφαλαίου, νοούνται ως δεδομένα ταυτοποίησης των φυσικών προσώπων τα ακόλουθα δεδομένα των προσώπων που υπόκεινται στον παρόντα νόμο:

[…]

[3] *Magyar Közlöny* 2007/83.

f) το [φύλο].»

7. Κατά το άρθρο 83, παράγραφος 1, στοιχείο a, του νόμου αυτού:

«Το σχετικό με θέματα ασύλου μητρώο περιέχει τα ακόλουθα δεδομένα των προσώπων που υπόκεινται στον παρόντα νόμο:

a) δεδομένα ταυτοποίησης των φυσικών προσώπων·

[…]».

8. Το άρθρο 83Α, παράγραφος 5, του νόμου περί του δικαιώματος ασύλου ορίζει τα εξής:

«Η αρμόδια για το άσυλο αρχή υποχρεούται να προβαίνει αυτεπαγγέλτως σε διαγραφή εγγραφών αντίθετων προς τη νομοθεσία, σε διόρθωση εσφαλμένων εγγραφών και σε συμπλήρωση ελλιπών εγγραφών στο επίσημο μητρώο που τηρεί.»

III. Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

9. Το 2014, η αρμόδια ουγγρική αρχή χορήγησε στο προσφεύγον μέρος, V.P. (στο εξής: προσφεύγον μέρος)[4], – πρόσωπο ιρανικής ιθαγένειας «που γεννήθηκε θήλυ»– το καθεστώς πρόσφυγα. Στη διαδικασία που οδήγησε στην εν λόγω απόφαση, το προσφεύγον μέρος προέβαλε τη διεμφυλικότητά του ως τον λόγο για την αναγνώρισή του ως πρόσφυγα και προσκόμισε πιστοποιητικά από ειδικούς ψυχιάτρους και γυναικολόγους ως αποδεικτικά στοιχεία. Κατά τη χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα, η Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság (εθνική γενική αστυνομική διεύθυνση αλλοδαπών, Ουγγαρία, στο εξής: καθής) καταχώρισε τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα του εν λόγω προσώπου, περιλαμβανομένου του φύλου, στο μητρώο ασύλου που τηρούσε προκειμένου να διευκολύνει την ταυτοποίησή του. Σύμφωνα με την καταχώριση το προσφεύγον μέρος είναι θήλυ.

10. Το 2022, το προσφεύγον μέρος υπέβαλε στην καθής αίτηση, βάσει του άρθρου 16 του ΓΚΠΔ, ζητώντας τη διόρθωση του μητρώου ασύλου σε δύο σημεία: αφενός, τη μεταβολή του ονόματος με το οποίο είχε καταχωριστεί και, αφετέρου, τη μεταβολή του φύλου του από θήλυ σε άρρεν. Για να δικαιολογήσει την αίτηση αυτή, το προσφεύγον μέρος προσκόμισε τα ίδια ιατρικά αποδεικτικά στοιχεία που είχε υποβάλει κατά τη διαδικασία ασύλου. Με την απόφαση της 11ης Οκτωβρίου 2022 (στο εξής: απόφαση), η καθής απέρριψε την εν λόγω αίτηση. Επισήμανε ότι τα προσκομισθέντα έγγραφα επιβεβαίωναν μόνον τη διεμφυλικότητα του προσφεύγοντος μέρους. Τα έγγραφα δεν αποδείκνυαν ότι το προσφεύγον μέρος είχε υποβληθεί σε χειρουργική επέμβαση αλλαγής φύλου ούτε ότι είχε επέλθει αλλαγή φύλου.

11. Το προσφεύγον μέρος άσκησε προσφυγή ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου ζητώντας την ακύρωση της απόφασης. Καθ' όλο το κρίσιμο χρονικό διάστημα, το προσφεύγον μέρος αυτοπροσδιοριζόταν ως άρρεν. Υποστηρίζει ότι, από εννοιολογικής απόψεως, η διεμφυλικότητα

[4] Σύμφωνα με το Oxford Dictionary of English (Αγγλικό Λεξικό της Οξφόρδης), 2η έκδ., αναθεωρημένη (2005), οι ουδέτερες από άποψη φύλου αντωνυμίες «they», «them» και «their» μπορούν να χρησιμοποιούνται στην αγγλική γλώσσα «για αναφορά σε άτομο απροσδιόριστου φύλου». Προκειμένου να μη θιγεί το καθήκον εκτίμησης των πραγματικών περιστατικών που υπέχει το αιτούν δικαστήριο δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, υπ' αυτή την έννοια στις παρούσες προτάσεις γίνεται αναφορά στο προσφεύγον μέρος («the applicant» στην αγγλική γλώσσα). Πρόκειται για συνειδητή παρέκκλιση από την πρακτική του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (στο εξής: ΕΔΔΑ), στις αποφάσεις του οποίου σχετικά με ζητήματα ταυτότητας φύλου υιοθετούνται οι αντωνυμίες που χρησιμοποιούν οι προσφεύγοντες στα δικόγραφά τους, ανεξάρτητα από την έκβαση της διαδικασίας ενώπιόν του.

σημαίνει αλλαγή φύλου. Οι υποβληθείσες ιατρικές γνωματεύσεις επιβεβαιώνουν ότι έχει εμφάνιση άρρενος και ότι στο πλαίσιο της διάγνωσης τού αποδόθηκε ο κωδικός F64.0 της Διεθνούς Ταξινόμησης Νόσων, ο οποίος αντιστοιχεί στη διεμφυλικότητα. Επικαλούμενο τη νομολογία του ΕΔΔΑ[5], το προσφεύγον μέρος υποστήριξε ότι η χειρουργική επέμβαση δεν είναι απαραίτητη για τον επαναπροσδιορισμό φύλου. Η διαδικασία διόρθωσης βάσει του άρθρου 16 του ΓΚΠΔ δεν επιβάλλει σε ένα πρόσωπο «υπέρμετρο βάρος απόδειξης» και, ειδικότερα, πιστοποίηση ότι έχει υποβληθεί σε χειρουργική επέμβαση επαναπροσδιορισμού φύλου. Εν πάση περιπτώσει, αυτή η υποχρέωση αντιβαίνει στη νομολογία του ΕΔΔΑ. Επίσης, συνιστά παράβαση του άρθρου 1 (δικαίωμα στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια), του άρθρου 3 (δικαίωμα στην ακεραιότητα του προσώπου), του άρθρου 7 (δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής) και του άρθρου 52, παράγραφος 3 (αρχή της ισοδύναμης προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων) του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης). Το προσφεύγον μέρος τόνισε επίσης ότι πλείονα κράτη μέλη[6] αναγνωρίζουν τη δήλωση διεμφυλικού προσώπου ως νόμιμη απόδειξη της ταυτότητας φύλου του.

12. Η καθής ζητά την απόρριψη της προσφυγής. Προβάλλει ότι το προσφεύγον μέρος δεν προσκόμισε κανένα δημόσιο έγγραφο ή ιατρική απόδειξη για την πιστοποίηση επιβεβαιωμένης αλλαγής φύλου.

13. Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι είναι αναγκαία η ερμηνεία του άρθρου 16 του ΓΚΠΔ για την αποσαφήνιση των περιστάσεων υπό τις οποίες υποκείμενο των δεδομένων μπορεί να ζητήσει τη διόρθωση των δεδομένων που έχουν καταχωριστεί σε σχέση με το φύλο του. Μολονότι ο νόμος περί του δικαιώματος ασύλου προβλέπει την τροποποίηση των καταχωρισμένων δεδομένων και τη διόρθωση των εσφαλμένων εγγραφών, δεν ρυθμίζει ούτε τη διαδικασία ούτε τις απαιτήσεις για την καταχώριση της αλλαγής φύλου ή της επακόλουθης μεταβολής ονόματος.

14. Με την απόφαση της 27ης Ιουνίου 2018, το Alkotmánybíróság (Συνταγματικό Δικαστήριο, Ουγγαρία)[7] διαπίστωσε ότι η παράλειψη της ουγγρικής νομοθεσίας να θεσπίσει διαδικασία η οποία θα επιτρέπει στα νομίμως διαμένοντα πρόσωπα που δεν έχουν την ουγγρική ιθαγένεια να μεταβάλουν το φύλο και το όνομά τους, μολονότι τέτοια δυνατότητα αναγνωρίζεται στους Ούγγρους υπηκόους, αντιβαίνει στο Σύνταγμα, καθότι συνιστά παράβαση του άρθρου II (απαραβίαστο της ανθρώπινης αξιοπρέπειας) και του άρθρου XV, παράγραφος 2 (απαγόρευση διακρίσεων), του Magyarország Alaptörvény (Θεμελιώδους Νόμου της Ουγγαρίας). Το Alkotmánybíróság (Συνταγματικό Δικαστήριο) κάλεσε την ουγγρική εθνοσυνέλευση να διορθώσει αυτήν την παράλειψη το αργότερο έως την 31η Δεκεμβρίου 2018. Με την απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, Rana κατά Ουγγαρίας[8], το ΕΔΔΑ διαπίστωσε παράβαση, από την Ουγγαρία, του άρθρου 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, η οποία υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ), καθότι δεν παρέσχε σε πρόσφυγα πρόσβαση σε διαδικασία διευκόλυνσης της νομικής αναγνώρισης της αλλαγής φύλου του/της.

15. Το Fővárosi Törvényszék (περιφερειακό δικαστήριο Βουδαπέστης) υπενθυμίζει ότι, παρά τις αποφάσεις του Alkotmánybíróság (Συνταγματικού Δικαστηρίου) και του ΕΔΔΑ, η ουγγρική νομοθεσία δεν διαθέτει διαδικασία για τη νομική αναγνώριση αλλαγής φύλου στα πρόσωπα που

[5] Βλ., ιδίως, αποφάσεις του ΕΔΔΑ της 6ης Απριλίου 2017, A. P., Garçon και Nicot κατά Γαλλίας (CE:ECHR:2017:0406JUD007988512), και της 11ης Οκτωβρίου 2018, S.V. κατά Ιταλίας (CE:ECHR:2018:1011JUD005521608).

[6] Βασίλειο της Δανίας, Βασίλειο της Σουηδίας, Βασίλειο του Βελγίου, Δημοκρατία της Μάλτας, Ελληνική Δημοκρατία, Ιρλανδία, Πορτογαλική Δημοκρατία.

[7] Απόφαση 6/2018 (VI. 27.)

[8] Απόφαση CE:ECHR:2020:0716JUD004088817.

διαμένουν μεν νόμιμα στην Ουγγαρία, πλην όμως δεν έχουν την ιθαγένεια του εν λόγω κράτους μέλους. Στον απόηχο της απόφασης του Alkotmánybíróság (Συνταγματικού Δικαστηρίου), η Ουγγαρία δεν παρέχει πλέον ούτε στους υπηκόους της νομική αναγνώριση της αλλαγής φύλου. Κατά συνέπεια, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι δεν δύναται «να καλύψει το νομικό κενό μέσω αναλογικής εφαρμογής, στην υπό κρίση υπόθεση, των διατάξεων που ισχύουν για τους Ούγγρους υπηκόους».

16. Συνεπώς, το Fővárosi Törvényszék (περιφερειακό δικαστήριο Βουδαπέστης) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 16 του ΓΚΠΔ την έννοια ότι η αρχή που είναι επιφορτισμένη, βάσει του εθνικού δικαίου, με την τήρηση αρχείων υποχρεούται, σε σχέση με την άσκηση των δικαιωμάτων του υποκειμένου των δεδομένων, να διορθώσει πληροφορία προσωπικού χαρακτήρα σχετική με το φύλο του συγκεκριμένου προσώπου την οποία έχει καταχωρίσει η εν λόγω αρχή, σε περίπτωση που η συγκεκριμένη πληροφορία μεταβλήθηκε μετά την καταχώριση στα αρχεία και, ως εκ τούτου, παραβιάζει την αρχή της ακρίβειας που προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο δ', του ΓΚΠΔ;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, έχει το άρθρο 16 του ΓΚΠΔ την έννοια ότι απαιτεί από το πρόσωπο που ζητεί τη διόρθωση της πληροφορίας που αφορά το φύλο του να προσκομίσει αποδείξεις που δικαιολογούν την αίτηση διόρθωσης;

3) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, έχει το άρθρο 16 του ΓΚΠΔ την έννοια ότι απαιτεί από το πρόσωπο που ζητεί την επίμαχη διόρθωση να αποδείξει ότι υποβλήθηκε σε χειρουργική επέμβαση επαναπροσδιορισμού φύλου;»

IV. Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

17. Το προσφεύγον μέρος, η Εσθονική, η Ισπανική, η Γαλλική, η Ουγγρική, η Ολλανδική και η Πορτογαλική Κυβέρνηση, καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλαν γραπτές παρατηρήσεις.

18. Με τις γραπτές παρατηρήσεις του το προσφεύγον μέρος προέβαλε ότι είχε «εντωμεταξύ» αποκτήσει ουγγρική υπηκοότητα και ότι η εγγραφή του στο μητρώο ασύλου δεν ήταν πλέον απαραίτητη. Σύμφωνα με το άρθρο 101, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, το Δικαστήριο ζήτησε από το αιτούν δικαστήριο να διευκρινίσει τον αντίκτυπο αυτής της μεταβολής των περιστάσεων στην κύρια δίκη. Το αιτούν δικαστήριο απάντησε ότι δεν είχε κανέναν αντίκτυπο στην έκβαση της εν λόγω δίκης, καθότι, σύμφωνα με το άρθρο 85, παράγραφος 2, του közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (νόμου Ι του 2017 περί θεσπίσεως του κώδικα διοικητικής δικονομίας)[9] το δικαστήριο αυτό «θα εξετάσει τη νομιμότητα της διοικητικής δράσης σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά που ίσχυαν κατά τον χρόνο εκτέλεσής της».

19. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 3ης Ιουνίου 2024, το προσφεύγον μέρος, η Ισπανική, η Γαλλική, η Ουγγρική και η Ολλανδική Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή υπέβαλαν προφορικές παρατηρήσεις και απάντησαν σε ερωτήσεις του Δικαστηρίου.

[9] *Magyar Közlöny* 2017/30.

V. Εκτίμηση

A. Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

1. Επιχειρήματα επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

20. Το προσφεύγον μέρος διατείνεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο δ′, του ΓΚΠΔ, η ακρίβεια των δεδομένων πρέπει να εκτιμάται σε σχέση με τους σκοπούς της επεξεργασίας. Σκοπός της τήρησης μητρώου ασύλου είναι η ταυτοποίηση των προσώπων εκείνων τα οποία η Ουγγαρία αναγνωρίζει ως πρόσφυγες. Στις περιπτώσεις όπου το φύλο διεμφυλικού προσώπου, όπως έχει καταχωριστεί, δεν αντικατοπτρίζει την ταυτότητα με την οποία το συγκεκριμένο πρόσωπο αναγνωρίζεται δημοσίως, σε αντίθεση με τη νομική του ταυτότητα, αυτή η καταχώριση δεν διευκολύνει την ταυτοποίησή του και μπορεί ακόμη και να οδηγήσει σε διακρίσεις και παρενόχληση εις βάρος του. Κατά την άποψή του, το άρθρο 16 του ΓΚΠΔ πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι διευκολύνει τη διόρθωση των δεδομένων σχετικά με το φύλο των διεμφυλικών προσώπων.

21. Με γνώμονα το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο δ′, το άρθρο 6, παράγραφος 2, και το άρθρο 16 του ΓΚΠΔ, η Εσθονική Κυβέρνηση διατείνεται ότι τα κράτη μέλη πρέπει να θεσπίσουν εθνικούς διαδικαστικούς κανόνες που θα επιτρέπουν σε πρόσωπο που έχει υποβληθεί σε επαναπροσδιορισμό φύλου να ζητήσει τη διόρθωση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα του που περιέχονται σε δημόσιο μητρώο τα οποία έχουν καταστεί ανακριβή σε σχέση με τους σκοπούς της επεξεργασίας τους.

22. Η Ισπανική Κυβέρνηση προβάλλει ότι εθνική νομοθεσία για τη νομική αναγνώριση της διεμφυλικής ταυτότητας η οποία επιβάλλει όρους σε πρόσωπα που ζητούν τη διόρθωση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σχετικά με το φύλο τους, τα οποία έχουν καταχωριστεί σε δημόσιο μητρώο, περιορίζει την άσκηση του δικαιώματος διόρθωσης που προβλέπεται στο άρθρο 16 του ΓΚΠΔ. Μολονότι τέτοιου είδους περιορισμοί μπορεί να δικαιολογούνται από την αναγκαιότητα διαφύλαξης των συμφερόντων στα οποία αναφέρεται το άρθρο 23 του ΓΚΠΔ, η Ουγγαρία δεν μπορεί να επικαλεστεί τη διάταξη αυτή, διότι δεν έχει θεσπίσει νομοθεσία για την αναγνώριση του φύλου των διεμφυλικών προσώπων. Εν πάση περιπτώσει, τα διάφορα συμφέροντα τα οποία μνημονεύει η εν λόγω διάταξη δεν εμπίπτουν στις περιστάσεις της υπόθεσης που έχει επιληφθεί το αιτούν δικαστήριο.

23. Δεδομένου ότι στο προσφεύγον μέρος έχει χορηγηθεί το καθεστώς πρόσφυγα, η Ισπανική Κυβέρνηση υποστηρίζει, επίσης, ότι άλλες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης, πέραν του ΓΚΠΔ, είναι κρίσιμες για την υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως και, επομένως, το Δικαστήριο θα πρέπει να αναδιατυπώσει το πρώτο προδικαστικό ερώτημα. Μεταξύ των μέτρων που θα πρέπει να ερμηνεύσει το Δικαστήριο στο πλαίσιο αυτό είναι τα άρθρα 7 και 21 του Χάρτη καθώς και το άρθρο 24, παράγραφος 1 [10], και το άρθρο 25, παράγραφος 1 [11], της οδηγίας 2011/95 [12]. Η Ισπανική Κυβέρνηση προβάλλει ότι οι διατάξεις αυτές αποκλείουν εθνικό νομικό σύστημα το

[10] Το οποίο προβλέπει ότι τα κράτη μέλη χορηγούν στους δικαιούχους καθεστώτος πρόσφυγα άδεια διαμονής.

[11] Σύμφωνα με το οποίο τα κράτη μέλη χορηγούν στους δικαιούχους καθεστώτος πρόσφυγα ταξιδιωτικά έγγραφα, ούτως ώστε να μπορούν να ταξιδεύσουν στο εξωτερικό.

[12] Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (αναδιατύπωση) (ΕΕ 2011, L 337, σ. 9).

οποίο δεν «προβλέπει καμία διαδικασία που να παρέχει σε πρόσωπο στο οποίο έχει χορηγηθεί το καθεστώς πρόσφυγα και το οποίο έχει διεμφυλική ταυτότητα τη δυνατότητα να ζητήσει τη μεταβολή της αναφοράς στο φύλο του όπως έχει καταχωριστεί στο μητρώο ασύλου». Το να μην προβλέπεται τέτοια διαδικασία αντιβαίνει επίσης στη νομολογία του ΕΔΔΑ [13]. Η Ισπανική Κυβέρνηση επικαλείται, κατ' αναλογίαν, την απόφαση Freitag [14], η οποία αφορούσε την άρνηση κράτους μέλους να αναγνωρίσει μια αλλαγή ονόματος στην οποία είχε προβεί άλλο κράτος μέλος. Σε αυτήν την απόφαση, το Δικαστήριο έκρινε ότι η σύγχυση και τα προβλήματα που ανέκυπταν λόγω διαφοράς μεταξύ δύο ονομάτων που αφορούσαν το ίδιο πρόσωπο παρακώλυαν την άσκηση του κατά το άρθρο 21 ΣΛΕΕ δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών. Κατά την Ισπανική Κυβέρνηση, τυχόν διαφορά μεταξύ, αφενός, του γυναικείου φύλου που αναγράφεται στην άδεια διαμονής ή στα ταξιδιωτικά έγγραφα, τα οποία χορηγήθηκαν δυνάμει του άρθρου 24, παράγραφος 1, και του άρθρου 25, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/95, και, αφετέρου, της ταυτοποίησης του προσφεύγοντος μέρους ως άνδρα –η οποία, όπως διαπίστωσε το αιτούν δικαστήριο, ήταν σύμφωνη με τη συμπεριφορά και τη φυσική εμφάνισή του– μπορεί να οδηγήσει σε σύγχυση και αμφιβολίες ως προς την ταυτότητα του προσφεύγοντος μέρους και τη γνησιότητα αυτών των εγγράφων.

24. Η Γαλλική Κυβέρνηση διακρίνει μεταξύ των δεδομένων που ήταν ανακριβή κατά τον χρόνο καταχώρισής τους και των δεδομένων που καθίστανται μεταγενέστερα ανακριβή. Υποστηρίζει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο δ', και το άρθρο 16 του ΓΚΠΔ, τα δεδομένα που σχετίζονται με το φύλο μπορούν να διορθωθούν με αναδρομική ισχύ εάν ήταν ανακριβή κατά τον χρόνο της καταχώρισής τους. Στα μητρώα στα οποία καταχωρίζονται δεδομένα προσωπικής κατάστασης, οι δημόσιες αρχές μπορεί να έχουν συμφέρον να ακολουθούν την εξέλιξη των δεδομένων σχετικά με την ταυτότητα ενός προσώπου. Τυχόν διαδικασία για τη διευκόλυνση της εν λόγω διόρθωσης πρέπει, κατά συνέπεια, να σχεδιαστεί έτσι ώστε να αφήνει ίχνη όλων των δεδομένων που έχουν καταχωριστεί στα εν λόγω μητρώα [15].

25. Η Ουγγρική Κυβέρνηση θεωρεί ότι το άρθρο 16 του ΓΚΠΔ, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο δ', του ΓΚΠΔ και του άρθρου 8, παράγραφος 2, του Χάρτη, παρέχει σε ένα πρόσωπο το δικαίωμα διόρθωσης των δεδομένων του σχετικά με το φύλο τα οποία δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα. Δεν θα ανέκυπτε καμία δυσχέρεια εάν το προσφεύγον μέρος ζητούσε τη διόρθωση των δεδομένων σχετικά με το φύλο του που είχαν καταχωριστεί εξαρχής εσφαλμένα. Κατά την άποψη της Ουγγρικής Κυβέρνησης, εφόσον το προσφεύγον μέρος ζητά τη διόρθωση ορθώς καταχωρισμένων δεδομένων, δεν έχει εφαρμογή το άρθρο 16 του ΓΚΠΔ. Προς υποστήριξη της προσέγγισης αυτής, η εν λόγω κυβέρνηση κάνει έναν παραλληλισμό με την απόφαση Nowak [16], στην οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν είναι δυνατή η διόρθωση εσφαλμένων απαντήσεων σε γραπτό εξέτασης.

26. Η Ολλανδική Κυβέρνηση επισημαίνει ότι η απουσία αποτελεσματικής διαδικασίας για τη νομική αναγνώριση της αλλαγής φύλου ενός προσώπου συνιστά παράβαση του άρθρου 3 (δικαίωμα στην ακεραιότητα του προσώπου) και του άρθρου 7 (δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής) του Χάρτη. Η απουσία της εν λόγω διαδικασίας παρακωλύει την άσκηση από το προσφεύγον μέρος του δικαιώματος διόρθωσης των δεδομένων σχετικά με το φύλο του δυνάμει του άρθρου 16 του ΓΚΠΔ.

[13] Βλ., ιδίως, αποφάσεις του ΕΔΔΑ της 16ης Ιουλίου 2020, Rana κατά Ουγγαρίας (CE:ECHR:2020:0716JUD004088817), και της 22ας Ιουνίου 2023, R.K. κατά Ουγγαρίας (CE:ECHR:2023:0622JUD005400620).

[14] Απόφαση της 8ης Ιουνίου 2017, Freitag (C-541/15, στο εξής: απόφαση Freitag, EU:C:2017:432).

[15] Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση του ΕΔΔΑ της 17ης Φεβρουαρίου 2022, Y κατά Πολωνίας (CE:ECHR:2022:0217JUD007413114).

[16] Απόφαση της 20ής Δεκεμβρίου 2017, Nowak (C-434/16, στο εξής: απόφαση Nowak, EU:C:2017:994).

27. Η Πορτογαλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 16 του ΓΚΠΔ, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των άρθρων 1, 3, 7, 8 και 21 του Χάρτη, πρέπει να επιτρέπεται στα υποκείμενα των δεδομένων να διορθώνουν δεδομένα σχετικά με το φύλο τους τα οποία έχουν καταχωριστεί για τον σκοπό της ταυτοποίησής τους, όταν τα δεδομένα αυτά έχουν μεταβληθεί από την αρχική καταχώρισή τους.

28. Η Επιτροπή διατείνεται ότι το πρώτο προδικαστικό ερώτημα βασίζεται στην παραδοχή ότι τα σχετικά με το προσφεύγον μέρος δεδομένα που περιέχονται στο μητρώο ασύλου μπορεί να είναι ανακριβή. Η παραδοχή αυτή εγείρει το ζήτημα κατά πόσον η ακρίβεια των δεδομένων σχετικά με το φύλο προσώπου εξαρτάται από τη νομική αναγνώριση του επαναπροσδιορισμού φύλου. Λαμβανομένων υπόψη του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ, των άρθρων 7 και 8 του Χάρτη και της νομολογίας του ΕΔΔΑ [17], η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η απουσία συστήματος για την αναγνώριση του επαναπροσδιορισμού φύλου δεν πρέπει να παρεμποδίζει τη διόρθωση, σε δημόσιο μητρώο, ανακριβών δεδομένων σχετικά με το φύλο προσώπου. Σε τέτοιου είδους περιστάσεις, το άρθρο 16 του ΓΚΠΔ, σε συνδυασμό με τα άρθρα 7 και 8 και το άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, επιβάλλει στην αρχή που είναι επιφορτισμένη με την τήρηση των εν λόγω αρχείων να διορθώσει τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σχετικά με το φύλο του υποκειμένου των δεδομένων, εφόσον τα εν λόγω δεδομένα έχουν καταστεί ανακριβή.

2. Πεδίο εφαρμογής του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

29. Το πρώτο προδικαστικό ερώτημα του Fővárosi Törvényszék (περιφερειακού δικαστηρίου Βουδαπέστης) βασίζεται στην παραδοχή ότι τα σχετικά με το φύλο του προσφεύγοντος μέρους δεδομένα που περιέχονται στο μητρώο ασύλου είχαν καταχωριστεί ορθώς και ότι τα εν λόγω δεδομένα κατέστησαν ανακριβή λόγω μεταβολής των περιστάσεων επελθούσας μετά τη δημιουργία αυτής της καταχώρισης. Ως εκ τούτου, το αιτούν δικαστήριο ερωτά εάν το άρθρο 16 του ΓΚΠΔ παρέχει δικαίωμα διόρθωσης των εν λόγω δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ώστε να αντικατοπτρίζουν αλλαγή φύλου από διεμφυλικό πρόσωπο.

30. Η διαδικασία του άρθρου 267 ΣΛΕΕ αποτελεί μέσο συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων, με την οποία το Δικαστήριο τους παρέχει μια ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης χάρη στην οποία είναι σε θέση να αποφανθούν επί των διαφορών που εκκρεμούν ενώπιόν τους. Στο πλαίσιο της συνεργασίας αυτής, το Δικαστήριο αναγνωρίζει ότι για τα ερωτήματα των εθνικών δικαστηρίων που αφορούν την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ισχύει το τεκμήριο ότι είναι λυσιτελή. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο αρνείται να αποφανθεί επί των προδικαστικών ερωτημάτων μόνον όταν προκύπτει προδήλως ότι η ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης που ζητεί το εθνικό δικαστήριο ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή, ακόμη, όταν το Δικαστήριο δεν έχει στη διάθεσή του τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα εν λόγω ερωτήματα. Εφόσον η αρμοδιότητά του στο πλαίσιο των αιτήσεων προδικαστικής αποφάσεως συνίσταται στη συμβολή του στην απονομή της δικαιοσύνης στα κράτη μέλη, και όχι στη διατύπωση συμβουλευτικών γνωμών επί ζητημάτων γενικού ή υποθετικού χαρακτήρα, το Δικαστήριο δύναται να αναδιατυπώσει τα προδικαστικά ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί [18].

[17] Βλ., ιδίως, απόφαση του ΕΔΔΑ της 11ης Ιουλίου 2002, Christine Goodwin κατά Ηνωμένου Βασιλείου (CE:ECHR:2002:0711JUD002895795, § 86 έως 93).

[18] Αποφάσεις της 15ης Σεπτεμβρίου 2011, Unió de Pagesos de Catalunya (C-197/10, EU:C:2011:590, σκέψεις 16 έως 18), και της 26ης Σεπτεμβρίου 2019, UTEP 2006. SRL (C-600/18, EU:C:2019:784, σκέψη 17).

31. Στην υπό κρίση υπόθεση διακρίνω μια σημαντική διαφορά μεταξύ των πραγματικών περιστατικών τα οποία περιγράφει το αιτούν δικαστήριο στην απόφαση περί παραπομπής και της διατύπωσης του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος. Τα εν λόγω πραγματικά περιστατικά αποκαλύπτουν ότι η αλλαγή της ταυτότητας φύλου του προσφεύγοντος μέρους έλαβε χώρα προτού του χορηγηθεί το καθεστώς πρόσφυγα το 2014, επομένως η Ουγγαρία φαίνεται να βασίστηκε στην αλλαγή αυτή της ταυτότητας φύλου για να του χορηγήσει το καθεστώς πρόσφυγα [19]. Περαιτέρω, προκύπτει ότι δεν έχει επέλθει καμία εξέλιξη ή αλλαγή στο φύλο του προσφεύγοντος μέρους από το 2014. Η μνεία στο φύλο του προσφεύγοντος μέρους που περιέχεται στο μητρώο ασύλου ήταν, κατά συνέπεια, εσφαλμένη κατά τον χρόνο καταχώρισής της. Ως εκ τούτου, η υπόθεση της οποίας έχει επιληφθεί το αιτούν δικαστήριο αφορά δεδομένα προς διόρθωση τα οποία είχαν καταχωριστεί εξαρχής εσφαλμένα και όχι δεδομένα που κατέστησαν ανακριβή «μετά» [20] τη δημιουργία της εν λόγω καταχώρισης. Κατά συνέπεια, με την προσφυγή ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου ζητείται η διόρθωση αρχικού σφάλματος και όχι η τροποποίηση της καταχώρισης αυτής προκειμένου να αντικατοπτρίζει μεταβολή των περιστάσεων.

32. Προτείνω στο Δικαστήριο, προκειμένου να αποφύγει να αποφανθεί επί υποθετικού ερωτήματος που δεν θα ενέπιπτε στην αρμοδιότητα που του απονέμει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, κατά την απόφασή του επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος να λάβει υπόψη τα πραγματικά περιστατικά στα οποία βασίστηκε η απόφαση περί παραπομπής [21].

33. Σε αντίθεση με τις παρατηρήσεις της Ισπανικής Κυβέρνησης, φρονώ ότι τα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Fővárosi Törvényszék (περιφερειακό δικαστήριο Βουδαπέστης) δεν αποσκοπούν στην εξακρίβωση του κατά πόσον το δίκαιο της Ένωσης επιβάλλει σε κράτος μέλος να θεσπίσει νομικό πλαίσιο που θα διευκολύνει την αναγνώρισης αλλαγής της ταυτότητας φύλου προσώπου στο οποίο χορηγεί το καθεστώς πρόσφυγα. Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως υποβάλλει ρητώς ερωτήματα για τη φύση και το πεδίο εφαρμογής του δικαιώματος διόρθωσης ανακριβών δεδομένων βάσει των άρθρων 5 και 16 του ΓΚΠΔ. Κατά συνέπεια, η ερμηνεία αυτών των διατάξεων υπό το πρίσμα των πραγματικών περιστατικών που εκθέτει το αιτούν δικαστήριο επαρκεί για τη λήψη απόφασης επί της διαφοράς της κύριας δίκης. Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνω ότι το Fővárosi Törvényszék (περιφερειακό δικαστήριο Βουδαπέστης) δεν υπέβαλε κανένα προδικαστικό ερώτημα αναφορικά με την αίτηση για τη διόρθωση του ονόματος του προσφεύγοντος μέρους στο μητρώο ασύλου, ούτως ώστε φαίνεται ότι η εν λόγω αίτηση ήταν παρεμπίπτουσα σε σχέση με την αίτηση για τη μεταβολή της καταχώρισης του φύλου του. Συνεπώς, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δεν εξετάζει την ενδεχόμενη εφαρμογή του άρθρου 16 του ΓΚΠΔ στο πλαίσιο αίτησης για τη μεταβολή της καταχώρισης ονόματος [22]. Ούτε παρέχει η υπό κρίση υπόθεση στο Δικαστήριο τη δυνατότητα να ερμηνεύσει το άρθρο 24, παράγραφος 1, και το άρθρο 25, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/95. Η απόφαση του Fővárosi

[19] Η δικογραφία την οποία διαβίβασε το αιτούν δικαστήριο στο Δικαστήριο περιέχει τα έγγραφα και τις αποδείξεις που προσκομίστηκαν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ασύλου και τα οποία μνημονεύουν εκτενώς τη διεμφυλική ταυτότητα του προσφεύγοντος μέρους. Μολονότι η απόφαση για τη χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα δεν προσδιορίζει τους ακριβείς λόγους στους οποίους βασίστηκε, με την επιφύλαξη του σχετικού ελέγχου από το αιτούν δικαστήριο, φαίνεται ότι στο προσφεύγον μέρος χορηγήθηκε καθεστώς πρόσφυγα λόγω πράξεων δίωξης βάσει της διεμφυλικής ταυτότητάς του. Βλ., κατ' αναλογίαν, άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2011/95.

[20] Βλ. τη διατύπωση του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος.

[21] Βλ. απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1981, Foglia (244/80, EU:C:1981:302, σκέψεις 18 και 19).

[22] Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ο εκπρόσωπος του προσφεύγοντος μέρους ανέφερε ότι η αίτηση για τη μεταβολή του ονόματος είναι παρεμπίπτουσα σε σχέση με εκείνη της μεταβολής του φύλου. Η Ουγγρική Κυβέρνηση υποστηρίζει, στις γραπτές παρατηρήσεις της, ότι η μεταβολή ονόματος δεν είναι παρεμπίπτουσα σε σχέση με τη μεταβολή του φύλου. Ο γενικός εισαγγελέας J. Richard de la Tour, στις προτάσεις του στην υπόθεση Asociația Accept κ.λπ. (C-4/23, EU:C:2024:385, σημεία 59 έως 64), υποστήριξε ότι η αναγνώριση της μεταβολής του ονόματος μπορεί να διαχωριστεί από την αναγνώριση της μεταβολής του φύλου, «μολονότι φαίνεται ότι το όνομα συνδέεται με γένος διαφορετικό από εκείνο με το οποίο συνδέεται, από κοινωνιολογικής απόψεως, το καταχωρισμένο κατά τη γέννηση φύλο».

Törvényszék (περιφερειακού δικαστηρίου Βουδαπέστης) δεν μνημόνευσε τις εν λόγω διατάξεις ούτε παρέσχε τυχόν στοιχεία των αδειών διαμονής ή των ταξιδιωτικών εγγράφων που έχουν ενδεχομένως χορηγηθεί στο προσφεύγον μέρος δυνάμει αυτών [23].

3. Το δικαίωμα διόρθωσης

34. Από το άρθρο 1, παράγραφος 2, του ΓΚΠΔ, σε συνδυασμό με τις αιτιολογικές σκέψεις 4 και 10 αυτού, προκύπτει ότι σκοπός του ΓΚΠΔ είναι, μεταξύ άλλων, η διασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των ελευθεριών των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο ΓΚΠΔ θεσπίζει ένα νομικό πλαίσιο για την εφαρμογή των απαιτήσεων που απορρέουν από το άρθρο 8 του Χάρτη, ιδίως όσον αφορά την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Συνδέεται στενά με το δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 7 του Χάρτη [24].

35. Το ουσιαστικό πεδίο εφαρμογής του ΓΚΠΔ είναι πολύ ευρύ. Το άρθρο 2, παράγραφος 1, του ΓΚΠΔ ορίζει ότι εφαρμόζεται «στην, εν όλω ή εν μέρει, αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και στη μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία τέτοιων δεδομένων τα οποία περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν σε σύστημα αρχειοθέτησης», χωρίς να διακρίνει με βάση την ταυτότητα του προσώπου που προέβη στην οικεία επεξεργασία. Με την επιφύλαξη των εξαιρέσεων που ορίζονται στο άρθρο 2, παράγραφος 2, τις οποίες δεν φαίνεται να επικαλείται η καθής, ο ΓΚΠΔ εφαρμόζεται στις πράξεις επεξεργασίας που εκτελούνται τόσο από ιδιώτες όσο και από τις δημόσιες αρχές [25].

36. Ο ορισμός των «δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» στο άρθρο 4, σημείο 1, του ΓΚΠΔ, δεν μνημονεύει το «φύλο» φυσικού προσώπου ως παράγοντα που μπορεί, άμεσα ή έμμεσα, να ταυτοποιήσει φυσικό πρόσωπο. Ωστόσο, η φράση «κάθε πληροφορία» στο πλαίσιο του ορισμού των «δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» που περιλαμβάνεται στη διάταξη ορίζει ευρέως την έννοια αυτή [26]. Η μνεία στους «παράγοντες που προσιδιάζουν στη σωματική, φυσιολογική, γενετική, ψυχολογική, οικονομική, πολιτιστική ή κοινωνική ταυτότητα του εν λόγω φυσικού προσώπου» φαίνεται αρκούντως ευρεία ώστε να περιλαμβάνει το φύλο φυσικού προσώπου [27]. Κατά συνέπεια, η καταχώριση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα του προσφεύγοντος μέρους, περιλαμβανομένου του φύλου, σε δημόσιο μητρώο για τα πρόσωπα στα οποία έχει χορηγηθεί το καθεστώς πρόσφυγα συνιστά «επεξεργασία» δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για τους σκοπούς του άρθρου 4, σημείο 2, του ΓΚΠΔ.

[23] Δυσχερώς μπορεί να γίνει κατ' αναλογίαν εφαρμογή της απόφασης Freitag στις περιστάσεις της υπό κρίση υπόθεσης. Η απόφαση αυτή αφορούσε το θεμελιώδες δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στο έδαφος των κρατών μελών σύμφωνα με το άρθρο 21 ΣΛΕΕ. Όπως προκύπτει από το σημείο 18 των παρουσών προτάσεων, το αιτούν δικαστήριο απέκλεισε ρητώς τη συνάφεια της ιθαγένειας της Ένωσης του προσφεύγοντος μέρους με την εκκρεμή ενώπιόν του διαφορά. Ούτε φαίνεται να περιέχει η υπό κρίση υπόθεση οποιοδήποτε διασυνοριακό στοιχείο. Ελλείψει οποιασδήποτε συζήτησης επί του ζητήματος αυτού, προτείνω στο Δικαστήριο να μην αποφανθεί επ' αυτού. Βλ. επίσης προτάσεις του γενικού εισαγγελέα J. Richard de la Tour στην υπόθεση Asociația Accept κ.λπ. (C-4/23, EU:C:2024:385, σημεία 40, 89 και 90), και απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 2021, Stolichna obshtina, rayon «Pancharevo» (C-490/20, EU:C:2021:1008, σκέψη 42 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), που τονίζουν τη συνάφεια της ιθαγένειας της Ένωσης σε συγκρίσιμα πλαίσια.

[24] Απόφαση της 5ης Ιουνίου 2023, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Ανεξαρτησία και ιδιωτική ζωή των δικαστών) (C-204/21, EU:C:2023:442, σκέψη 332).

[25] Απόφαση της 2ας Μαρτίου 2023, Norra Stockholm Bygg (C-268/21, EU:C:2023:145, σκέψη 26 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Το άρθρο 2, παράγραφος 3, του ΓΚΠΔ περιέχει μια ακόμη εξαίρεση στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από θεσμικά όργανα, φορείς, υπηρεσίες και οργανισμούς της Ένωσης. Το άρθρο 2, παράγραφος 2, του ΓΚΠΔ ερμηνεύεται στενά: βλ. απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, Facebook Ireland και Schrems (C-311/18, EU:C:2020:559, σκέψη 84 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

[26] Απόφαση της 4ης Μαΐου 2023, Österreichische Datenschutzbehörde και CRIF (C-487/21, EU:C:2023:369, σκέψη 23).

[27] Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 17ης Ιουλίου 2014, YS κ.λπ. (C-141/12 και C-372/12, EU:C:2014:2081, σκέψη 38 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

37. Κατά το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχεία α′, β′, γ′ και δ′, του ΓΚΠΔ, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να υποβάλλονται σε σύννομη και θεμιτή επεξεργασία με διαφανή τρόπο σε σχέση με το υποκείμενο των δεδομένων· να συλλέγονται για καθορισμένους, ρητούς και νόμιμους σκοπούς· να είναι κατάλληλα, συναφή και όχι υπερβολικά σε σχέση με τους σκοπούς αυτούς· και να είναι ακριβή και, όταν είναι αναγκαίο, να επικαιροποιούνται[28]. Το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο δ′, του ΓΚΠΔ, προβλέπει ότι η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα «είναι» ακριβής. Πρέπει να λαμβάνονται όλα τα εύλογα μέτρα για την άμεση διαγραφή ή διόρθωση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα τα οποία είναι ανακριβή, σε σχέση με τους σκοπούς της επεξεργασίας.

38. Το άρθρο 6, παράγραφος 1, του ΓΚΠΔ περιέχει εξαντλητικό κατάλογο των περιπτώσεων στις οποίες η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι σύννομη[29]. Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε σχετικό με θέματα ασύλου μητρώο είναι κατ' αρχήν σύννομη δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε′, του ΓΚΠΔ. Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 2, του ΓΚΠΔ, τα κράτη μέλη μπορούν να διατηρούν ή να θεσπίζουν πιο ειδικές διατάξεις για την προσαρμογή της εφαρμογής των κανόνων του κανονισμού αυτού όσον αφορά την επεξεργασία δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε′, προκειμένου να εξασφαλίσουν ότι η επεξεργασία αυτή είναι σύννομη και θεμιτή. Σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 3, του ΓΚΠΔ, η βάση για την επεξεργασία δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε′, πρέπει να είναι το δίκαιο της Ένωσης ή το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο υπόκειται ο υπεύθυνος επεξεργασίας. Η εν λόγω νομική βάση πρέπει, επίσης, να ανταποκρίνεται σε σκοπό δημόσιου συμφέροντος και να είναι ανάλογη προς τον επιδιωκόμενο νόμιμο σκοπό[30]. Από κανένα στοιχείο της δικογραφίας που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο δεν προκύπτει ότι η δημιουργία και η τήρηση καταχώρισης σχετικής με το φύλο πρόσφυγα στο μητρώο ασύλου που τηρείται στην Ουγγαρία δεν συνάδει με το άρθρο 6 του ΓΚΠΔ[31].

39. Το άρθρο 8, παράγραφος 2, του Χάρτη προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι «κάθε πρόσωπο δικαιούται να έχει πρόσβαση στα συλλεγέντα δεδομένα που το αφορούν και να επιτυγχάνει τη διόρθωσή τους». Το άρθρο 16 του ΓΚΠΔ αντανακλά το δικαίωμα αυτό[32]. Το δικαίωμα διόρθωσης και η επιβολή του κατόπιν πρωτοβουλίας ιδιωτών[33] συμβάλλουν στην επίτευξη συμμόρφωσης με την αρχή της ακρίβειας που ορίζεται στο άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο δ′, του ΓΚΠΔ.

[28] Η αρχικώς νόμιμη επεξεργασία μη ανακριβών δεδομένων μπορεί, με την πάροδο του χρόνου, να καταστεί αντίθετη με τον ΓΚΠΔ, εφόσον τα δεδομένα είναι ακατάλληλα, δεν είναι ή έχουν πάψει να είναι συναφή με το οικείο ζήτημα ή είναι υπερβολικά σε σχέση με τους ως άνω σκοπούς ή με τον χρόνο που έχει παρέλθει. Απόφαση της 24ης Σεπτεμβρίου 2019, GC κ.λπ. (Διαγραφή συνδέσμων προς ευαίσθητα δεδομένα) (C-136/17, EU:C:2019:773, σκέψη 74 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

[29] Απόφαση της 4ης Ιουλίου 2023, Meta Platforms κ.λπ. (Γενικοί όροι χρήσης κοινωνικού δικτύου) (C-252/21, EU:C:2023:537, σκέψη 90 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

[30] Απόφαση της 5ης Ιουνίου 2023, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Ανεξαρτησία και ιδιωτική ζωή των δικαστών) (C-204/21, EU:C:2023:442, σκέψεις 335 έως 337).

[31] Η επεξεργασία των δεδομένων του προσφεύγοντος μέρους και η συμπερίληψη του φύλου του στο μητρώο ασύλου δεν φαίνεται να εμπίπτει στις ειδικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των οποίων η επεξεργασία απαγορεύεται δυνάμει του άρθρου 9, παράγραφος 1, του ΓΚΠΔ. Τα δεδομένα σχετικά με το φύλο προσώπου δεν μπορούν, κατά τη γνώμη μου, να εξισωθούν με «γενετικ[ά] δεδομέν[α]» ή «δεδομέν[α] που αφορούν τη σεξουαλική ζωή φυσικού προσώπου ή τον γενετήσιο προσανατολισμό».

[32] Πρβλ. απόφαση της 12ης Ιανουαρίου 2023, Österreichische Post (Πληροφορίες σχετικά με τους αποδέκτες των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα) (C-154/21, EU:C:2023:3, σκέψη 44).

[33] Το άρθρο 79, παράγραφος 1, του ΓΚΠΔ ορίζει ότι, με την επιφύλαξη κάθε διαθέσιμης διοικητικής ή μη δικαστικής προσφυγής, υποκείμενο των δεδομένων το οποίο θίγεται από πράξη επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα έχει δικαίωμα πραγματικής δικαστικής προσφυγής, εάν θεωρεί ότι τα δικαιώματά του που απορρέουν από τον εν λόγω κανονισμό παραβιάστηκαν ως αποτέλεσμα της επεξεργασίας των δεδομένων αυτών κατά παράβαση του κανονισμού.

40. Καθότι η ακρίβεια των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μπορεί να διαφέρει ανάλογα με το πλαίσιο στο οποίο υποβάλλονται σε επεξεργασία, ο σκοπός της συλλογής δεδομένων σχετίζεται άμεσα με την εκτίμηση της ακρίβειάς τους [34]. Μεταξύ των απαριθμούμενων σκοπών του μητρώου ασύλου που τηρείται στην Ουγγαρία αναφέρεται η ταυτοποίηση προσώπου [35], το δε «φύλο» θεωρείται ότι εμπίπτει στα «δεδομένα ταυτοποίησης φυσικού προσώπου» [36]. Όταν η Ουγγαρία τού χορήγησε καθεστώς πρόσφυγα το 2014, το προσφεύγον μέρος αυτοπροσδιοριζόταν ως διεμφυλικός άνδρας. Οι αρμόδιες ουγγρικές αρχές δέχθηκαν τις αποδείξεις που προσκόμισε το προσφεύγον μέρος προς υποστήριξη αυτής της ταυτότητας φύλου. Κατά συνέπεια, φαίνεται ότι η καταχώριση του φύλου του προσφεύγοντος μέρους ως «θήλεος» στο μητρώο ασύλου ήταν ανακριβής για τους σκοπούς του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο δ′, του ΓΚΠΔ.

41. Κατ’ αρχήν, η διόρθωση της εν λόγω καταχώρισης πρέπει να είναι δυνατή δυνάμει του άρθρου 16 του ΓΚΠΔ, ερμηνευόμενου υπό το πρίσμα του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο δ′, του κανονισμού αυτού [37]. Ανεξαρτήτως των εκτιμήσεων που ενδέχεται να προκύψουν σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων αυτών για τη διόρθωση καταχώρισης που ήταν ορθή κατά τον χρόνο της δημιουργίας της (όπερ εγείρει το ζήτημα της έκτασης των καθηκόντων που αναθέτει ο ΓΚΠΔ στους υπευθύνους επεξεργασίας των δεδομένων για την επικαιροποίηση και τη δυναμική επεξεργασία των δεδομένων), εάν αυτές οι διατάξεις δεν χορηγούσαν στα υποκείμενα των δεδομένων δικαίωμα διόρθωσης καταχώρισης που ήταν αποδεδειγμένα ανακριβής κατά τον χρόνο της δημιουργίας της, θα καθίσταντο άνευ αντικειμένου.

42. Ωστόσο, η Ουγγρική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφοι 2 και 3, του ΓΚΠΔ, το δικαίωμα του υποκειμένου των δεδομένων να απαιτήσει τη διόρθωση εγγραφής που υφίσταται σε επίσημο μητρώο, όπως το μητρώο ασύλου, μπορεί να ασκηθεί βάσει του δικαίου κράτους μέλους μόνον και όχι με άμεση επίκληση του άρθρου 16 του ΓΚΠΔ.

43. Μολονότι οι συνδυασμένες διατάξεις του άρθρου 6, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε′, και του άρθρου 6, παράγραφοι 2 και 3, του ΓΚΠΔ, παρέχουν «περιθώρια χειρισμού» στα κράτη μέλη [38], ώστε να τους επιτρέπουν να διατηρούν ή να θεσπίζουν πιο ειδικές διατάξεις για την «προσαρμογή» [39] των κανόνων του ΓΚΠΔ, βάσει των οποίων οι υπεύθυνοι επεξεργασίας μπορούν να επεξεργάζονται νομίμως δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο της εκπλήρωσης καθήκοντος που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον ή κατά την άσκηση δημόσιας εξουσίας [40], σε αντίθεση με τις παρατηρήσεις της Ουγγρικής Κυβέρνησης, από το άρθρο 16 του ΓΚΠΔ προκύπτει σαφώς ότι η νόμιμη επεξεργασία των δεδομένων δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε′, του κανονισμού αυτού υπόκειται στο δικαίωμα διόρθωσης. Σε αντίθεση με άλλες διατάξεις του ΓΚΠΔ σχετικά με τα δικαιώματα των υποκειμένων των

[34] Βλ., κατ’ αναλογίαν, απόφαση Nowak, σκέψη 53. Η ακρίβεια των δεδομένων εκτιμάται κατά περίπτωση, λαμβανομένων υπόψη όλων των κρίσιμων περιστάσεων.

[35] Βλ. άρθρο 81, στοιχείο c, του νόμου περί του δικαιώματος ασύλου.

[36] Βλ. άρθρο 82, στοιχείο f, του νόμου περί του δικαιώματος ασύλου.

[37] Η ασυνέπεια μεταξύ των λόγων χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα στο προσφεύγον μέρος και της καταχώρισης του φύλου του ως «θήλεος» στο μητρώο ασύλου έρχεται επίσης σε αντίθεση με το δικαίωμα χρηστής διοίκησης. Μολονότι το άρθρο 41, παράγραφος 1, του Χάρτη δεν απευθύνεται στα κράτη μέλη, το δικαίωμα χρηστής διοίκησης, που κατοχυρώνεται στη διάταξη αυτή, απηχεί μια γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης, την οποία πρέπει να τηρούν τα κράτη μέλη όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης, περιλαμβανομένης της οδηγίας 2011/95. Απόφαση της 10ης Φεβρουαρίου 2022, Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Χρόνος παραγραφής) (C-219/20, EU:C:2022:89, σκέψεις 36 και 37).

[38] Βλ. αιτιολογική σκέψη 10 του ΓΚΠΔ.

[39] Από τη χρήση του όρου «προσαρμογή» στο άρθρο 6, παράγραφος 2, του ΓΚΠΔ προκύπτει ότι σκοπός της διάταξης είναι να επιτρέψει στα κράτη μέλη να διατηρούν ή να θεσπίζουν ειδικές διατάξεις για την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κατά την εκπλήρωση καθήκοντος που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον ή κατά την άσκηση δημόσιας εξουσίας. Επομένως, δεν μπορεί να περιορίζει την πρακτική αποτελεσματικότητα των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που ορίζονται σε άλλες διατάξεις του εν λόγω κανονισμού: βλ. αιτιολογική σκέψη 10 του ΓΚΠΔ.

[40] Απόφαση της 20ής Οκτωβρίου 2022, Koalitsia «Demokratichna Bulgaria – Obedinenie» (C-306/21, EU:C:2022:813, σκέψη 50).

δεδομένων, το άρθρο 16 του ΓΚΠΔ δεν καθορίζει τον τρόπο άσκησης του δικαιώματος διόρθωσης υπό το πρίσμα συγκεκριμένων διατάξεων του άρθρου 6 του κανονισμού αυτού[41]. Εν πάση περιπτώσει, οι εξουσίες των κρατών μελών να διατηρούν ή να θεσπίζουν τις εν λόγω διατάξεις δεν πρέπει να παρεκκλίνουν από το δικαίωμα διόρθωσης που κατοχυρώνεται στο άρθρο 8, παράγραφος 2, του Χάρτη. Το γεγονός ότι τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίσουν νομικό πλαίσιο για να διασφαλίσουν την πρακτική εφαρμογή του δικαιώματος διόρθωσης δυνάμει του άρθρου 16 του ΓΚΠΔ, όσον αφορά, μεταξύ άλλων, δημόσια μητρώα που τηρούνται για λόγους γενικού δημόσιου συμφέροντος σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε′, του κανονισμού αυτού, δεν μπορεί επ' ουδενί να περιορίσει την πρόσβαση στο δικαίωμα διόρθωσης ή την απόλαυσή του[42].

44. Ωστόσο, γεγονός παραμένει ότι το δικαίωμα διόρθωσης, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα της αρχής της ακρίβειας που προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο δ′, του ΓΚΠΔ, δεν είναι απόλυτο και η άσκησή του μπορεί να περιορίζεται υπό ορισμένες προϋποθέσεις[43]. Το άρθρο 23 του ΓΚΠΔ απαριθμεί ορισμένες περιστάσεις στις οποίες το εν λόγω δικαίωμα, μεταξύ των άλλων δικαιωμάτων που απολαμβάνουν τα υποκείμενα των δεδομένων, μπορεί να περιοριστεί. Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δεν μνημονεύει τη διάταξη αυτή, ούτε η Ουγγρική Κυβέρνηση την επικαλείται στις γραπτές παρατηρήσεις της προκειμένου να οριοθετήσει την εφαρμογή του άρθρου 16 του ΓΚΠΔ στις περιστάσεις εξ αφορμής των οποίων υπεβλήθη η απόφαση περί παραπομπής. Το άρθρο 23, παράγραφος 1, στοιχείο ε′[44], και η αιτιολογική σκέψη 73 του ΓΚΠΔ προβλέπουν, μεταξύ άλλων, ότι το δίκαιο της Ένωσης ή του κράτους μέλους στο οποίο υπόκειται ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία των δεδομένων μπορεί να περιορίζει το πεδίο εφαρμογής των υποχρεώσεων και των δικαιωμάτων που προβλέπονται στα άρθρα 5 και 16 του κανονισμού αυτού «για τη διασφάλιση […] άλλων σημαντικών στόχων γενικού δημόσιου συμφέροντος της Ένωσης ή κράτους μέλους», όπως «της τήρησης δημόσιων αρχείων για λόγους γενικού συμφέροντος»[45]. Ο περιορισμός αυτός πρέπει να περιέχεται σε νομοθετικό μέτρο, να σέβεται την ουσία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και

[41] Βλ., ιδίως, άρθρο 21, παράγραφος 1, του ΓΚΠΔ, το οποίο αφορά το δικαίωμα εναντίωσης στο πλαίσιο της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, η οποία βασίζεται στο άρθρο 6, παράγραφος, 1 στοιχείο ε′ ή στ′, του κανονισμού αυτού. Βλ. επίσης άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο δ′, και παράγραφος 2, στοιχείο β′, άρθρο 17, παράγραφος 1, στοιχείο β′, και άρθρο 20, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του ΓΚΠΔ, τα οποία αναφέρονται σε συγκεκριμένα στοιχεία του άρθρου 6, παράγραφος 1, του ΓΚΠΔ.

[42] Βλ. αιτιολογική σκέψη 59 του ΓΚΠΔ, η οποία ορίζει ότι «[θ]α πρέπει να προβλέπονται τρόποι για να διευκολύνεται το υποκείμενο των δεδομένων να ασκεί τα δικαιώματά του κατά τον παρόντα κανονισμό, μεταξύ άλλων μηχανισμοί με τους οποίους να ζητείται και, κατά περίπτωση, να αποκτάται δωρεάν, ιδίως, πρόσβαση σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και διόρθωση ή διαγραφή αυτών και να ασκείται το δικαίωμα προβολής αντιρρήσεων. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει επίσης να παρέχει τα μέσα για ηλεκτρονική υποβολή των αιτημάτων, ιδίως όταν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα υφίστανται επεξεργασία με ηλεκτρονικά μέσα. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει να υποχρεούται να απαντά σε αιτήματα του υποκειμένου των δεδομένων αμελλητί και το αργότερο εντός μηνός και να παρέχει αιτιολογία, όταν δεν προτίθεται να συμμορφωθεί προς τυχόν τέτοια αιτήματα».

[43] Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 21ης Ιουνίου 2022, Ligue des droits humains (C-817/19, EU:C:2022:491, σκέψη 112), στην οποία το Δικαστήριο υπενθύμισε ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται στα άρθρα 7 και 8 του Χάρτη δεν είναι απόλυτα προνόμια, αλλά πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σε σχέση με τη λειτουργία τους εντός της κοινωνίας.

[44] Βλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα M. Bobek στην υπόθεση J & S Service (C-620/19, EU:C:2020:649, σημείο 130) σχετικά με την «αοριστία στη διατύπωση» του άρθρου 23, παράγραφος 1, στοιχείο ε′, του ΓΚΠΔ. Μολονότι οι περιορισμοί πρέπει να ερμηνεύονται στενά, η χρήση του όρου «ιδίως» στο άρθρο 23, παράγραφος 1, στοιχείο ε′, του ΓΚΠΔ, δεν περιορίζει τη διάταξη αυτή στα θέματα που περιγράφει, αλλά περιλαμβάνει επίσης «άλλ[ους] σημαντικ[ούς] στόχ[ους] γενικού δημόσιου συμφέροντος της Ένωσης ή κράτους μέλους». Για τη στενή ερμηνεία των περιορισμών που προβλέπονται στο άρθρο 23 του ΓΚΠΔ, βλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, La Quadrature du Net κ.λπ. (C-511/18, C-512/18 και C-520/18, EU:C:2020:791, σκέψη 210). Βλ. επίσης ενότητα 3 των κατευθυντήριων γραμμών 10/2020 του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Προστασίας Δεδομένων (EDPB), σχετικά με τους περιορισμούς βάσει του άρθρου 23 του ΓΚΠΔ, έκδοση 2.1, που εγκρίθηκαν στις 13 Οκτωβρίου 2021, διαθέσιμες στη διεύθυνση https://www.edpb.europa.eu/system/files/2023-07/edpb_guidelines_202010_art23_adopted_afterpublicconsultation_el.pdf.

[45] Κατά την αιτιολογική σκέψη 73 του ΓΚΠΔ: «[μ]πορούν να επιβληθούν από το ενωσιακό δίκαιο ή το δίκαιο κράτους μέλους περιορισμοί σχετικά με συγκεκριμένες βασικές αρχές και τα δικαιώματα ενημέρωσης, πρόσβασης και διόρθωσης […] δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, […] στον βαθμό που είναι αναγκαίοι και αναλογικοί σε μια δημοκρατική κοινωνία για την κατοχύρωση […] της τήρησης δημόσιων αρχείων για λόγους γενικού συμφέροντος […]. Οι εν λόγω περιορισμοί θα πρέπει να είναι σύμφωνοι προς τις απαιτήσεις που καθορίζονται στον Χάρτη και στην [ΕΣΔΑ]».

ελευθεριών και να συνιστά αναγκαίο και αναλογικό μέτρο σε μια δημοκρατική κοινωνία [46]. Ως εκ τούτου, κράτος μέλος μπορεί να επικαλεστεί το άρθρο 23, παράγραφος 1, στοιχείο ε′, του ΓΚΠΔ για να περιορίσει το δικαίωμα διόρθωσης σε ορισμένες περιστάσεις, προκειμένου να διασφαλίσει την αξιοπιστία και τη συνέπεια δημόσιων καταχωρίσεων, περιλαμβανομένων των αρχείων προσωπικής κατάστασης [47]. Τούτο, από μόνο του, δεν μπορεί να παρακωλύει την αποδοχή αίτησης για τη διόρθωση του φύλου του προσφεύγοντος μέρους σε μητρώο ασύλου για τον σκοπό της καταχώρισης της ταυτότητας φύλου του όπως ήταν κατά τον χρόνο που καταχωρίστηκε σε αυτά. Η αποδοχή αίτησης τέτοιου είδους συμβάλλει μόνον στην ενίσχυση της αξιοπιστίας αυτών των αρχείων και της ακρίβειας των δεδομένων που έχουν καταχωριστεί σε αυτά [48].

45. Συνεπώς, προτείνω στο Δικαστήριο να κρίνει ότι το άρθρο 16 του ΓΚΠΔ, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο δ′, του κανονισμού αυτού, έχει την έννοια ότι εθνική αρχή που είναι επιφορτισμένη με την τήρηση μητρώου προσφύγων υποχρεούται, κατόπιν σχετικής αίτησης, να διορθώσει τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σχετικά με το φύλο πρόσφυγα τα οποία η εν λόγω αρχή είχε καταχωρίσει εσφαλμένα κατά τον χρόνο καταχώρισής τους στο εν λόγω μητρώο.

Β. Επί του δευτέρου και του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

46. Με το δεύτερο και το τρίτο προδικαστικό ερώτημα το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ποια είναι τα αποδεικτικά στοιχεία που πρέπει να προσκομίσει, προς στήριξη της αιτήσεώς του, πρόσωπο το οποίο ζητά τη διόρθωση της καταχώρισης του φύλου του σύμφωνα με το άρθρο 16 του ΓΚΠΔ, καθώς και κατά πόσον μπορεί το συγκεκριμένο πρόσωπο να υποχρεωθεί να αποδείξει ότι υποβλήθηκε σε χειρουργική επέμβαση επαναπροσδιορισμού φύλου. Τα ερωτήματα αυτά μπορούν να εξεταστούν από κοινού.

47. Το άρθρο 16 του ΓΚΠΔ δεν καθορίζει εάν και τι είδους αποδείξεις πρέπει να προσκομίσει υποκείμενο των δεδομένων προκειμένου να απαιτήσει «από τον υπεύθυνο επεξεργασίας χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση τη διόρθωση ανακριβών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν». Αυτό αντανακλά την πραγματικότητα ότι η (αν)ακρίβεια των δεδομένων και η ανάγκη διόρθωσής τους πρέπει να εκτιμώνται κατά περίπτωση και, κατά συνέπεια, οι αποδείξεις που μπορεί να απαιτούνται για τον σκοπό αυτό θα ποικίλλουν. Δεδομένου του ευρέος ορισμού της έννοιας του «υπεύθυνου επεξεργασίας» στο άρθρο 4, σημείο 7, του ΓΚΠΔ, η οποία περιλαμβάνει τις δημόσιες αρχές και τα φυσικά πρόσωπα, οι κανόνες ή οι ρυθμίσεις που διέπουν το δικαίωμα διόρθωσης μπορούν να περιλαμβάνονται στη νομοθεσία [49] ή να αποφασίζονται κατά περίπτωση για την αντιμετώπιση μεμονωμένων περιστάσεων. Ως εκ τούτου, πρόσωπο που ζητά τη διόρθωση δεδομένων μπορεί να υποχρεωθεί να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία τα οποία ενδέχεται να απαιτούνται εύλογα προκειμένου να καταδειχθεί η ανακρίβεια των εν λόγω δεδομένων υπό το πρίσμα των σκοπών για τους οποίους συνελέγησαν ή υποβλήθηκαν σε επεξεργασία [50]. Πρέπει να επισημανθεί ότι το υποκείμενο των δεδομένων δεν χρειάζεται να επικαλεστεί ή να αποδείξει συγκεκριμένο συμφέρον για τη διόρθωση ανακριβών δεδομένων ούτε ότι η εικαζόμενη ανακρίβεια προκαλεί βλάβη. Στην υπό κρίση υπόθεση, υπό την επιφύλαξη ελέγχου του

[46] Αυτό, κατ' ουσίαν, αντανακλά το άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη.

[47] Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση του ΕΔΔΑ της 31ης Ιανουαρίου 2023, Υ κατά Γαλλίας (CE:ECHR:2023:0131JUD007688817, § 89).

[48] Υπό την επιφύλαξη ελέγχου του ζητήματος από το αιτούν δικαστήριο.

[49] Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 2023, Natsionalna agentsia za prihodite (C-340/21, EU:C:2023:986, σκέψη 60).

[50] Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 2022, Google (Διαγραφή συνδέσμων προς φερόμενο ως ανακριβές περιεχόμενο) (C-460/20, EU:C:2022:962, σκέψη 68).

ζητήματος από το αιτούν δικαστήριο, φρονώ ότι αρκεί το προσφεύγον μέρος να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι η Ουγγαρία τού χορήγησε καθεστώς πρόσφυγα το 2014 βάσει της προϋφιστάμενης διεμφυλικής ταυτότητάς του και ότι η εν λόγω ταυτότητα δεν έχει καταχωριστεί με ακρίβεια στο μητρώο ασύλου [51].

48. Ο ΓΚΠΔ δεν επιβάλλει καμία υποχρέωση να αποδείξει το προσφεύγον μέρος ότι έχει υποβληθεί σε χειρουργική επέμβαση επαναπροσδιορισμού φύλου. Το ΕΔΔΑ έχει επανειλημμένα καταδικάσει την επιβολή τέτοιου είδους υποχρέωσης, κρίνοντας ότι «το να εξαρτάται η αναγνώριση της ταυτότητας φύλου διεμφυλικών προσώπων από επέμβαση ή ιατρική αγωγή στείρωσης –ή επέμβαση ή ιατρική αγωγή με πολύ υψηλή πιθανότητα στείρωσης–, στην οποία δεν επιθυμούν να υποβληθούν, ισοδυναμεί με το να εξαρτάται η πλήρης άσκηση του δικαιώματος σεβασμού της ιδιωτικής ζωής δυνάμει του άρθρου 8 της [ΕΣΔΑ] από την παραίτησή τους από την πλήρη άσκηση του δικαιώματος σεβασμού της σωματικής τους ακεραιότητας, όπως αυτό προστατεύεται από τη διάταξη αυτή και, επίσης, από το άρθρο 3 της [ΕΣΔΑ]» [52]. Σε πολλές περιστάσεις, η επιβολή τέτοιου είδους υποχρέωσης θα είχε ως αποτέλεσμα την προσβολή του δικαιώματος διόρθωσης ανακριβών δεδομένων σχετικά με το φύλο διεμφυλικού προσώπου δυνάμει του άρθρου 16 του ΓΚΠΔ [53]. Η υποχρέωση προσκόμισης τέτοιου είδους αποδείξεων θα προσέβαλλε, κατά τη γνώμη μου, την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, η οποία, κατά το άρθρο 1 του Χάρτη, είναι απαραβίαστη και πρέπει να είναι σεβαστή και να προστατεύεται. Η υποχρέωση αυτή είναι εξίσου ασυμβίβαστη με το άρθρο 3, παράγραφος 1, του Χάρτη, το οποίο ορίζει ότι «[κ]άθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στη σωματική και διανοητική του ακεραιότητα» και με το άρθρο 7 του Χάρτη (δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής). Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνω επίσης ότι τα εθνικά δικαστήρια, κατά την εφαρμογή του ΓΚΠΔ, δεσμεύονται να τηρούν τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στον Χάρτη.

VI. Πρόταση

49. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Fővárosi Törvényszék (περιφερειακό δικαστήριο Βουδαπέστης, Ουγγαρία) ως εξής:

Το άρθρο 16 του κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων), ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο δ', του κανονισμού αυτού,

[51] Από τη δικογραφία που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο προκύπτει ότι έχει στη διάθεσή του ουσιαστικά αποδεικτικά στοιχεία βάσει των οποίων μπορεί να διαπιστώσει την ανακρίβεια της εγγραφής που αφορά το φύλο του προσφεύγοντος μέρους στο μητρώο ασύλου.

[52] Βλ. απόφαση του ΕΔΔΑ της 6ης Απριλίου 2017, A. P., Garçon και Nicot κατά Γαλλίας (CE:ECHR:2017:0406JUD007988512, § 131). Βλ. επίσης απόφαση του ΕΔΔΑ της 19ης Ιανουαρίου 2019, X και Y κατά Ρουμανίας (CE:ECHR:2021:0119JUD000214516, § 165). Οι αποφάσεις του ΕΔΔΑ δεν δεσμεύουν το Δικαστήριο δεδομένου ότι η Ένωση δεν έχει προσχωρήσει στην ΕΣΔΑ. Σύμφωνα με το άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη, το Δικαστήριο οφείλει να ερμηνεύει το άρθρο 3, παράγραφος 1, και το άρθρο 7 του Χάρτη κατά τέτοιον τρόπο ώστε να παρέχεται ένα επίπεδο προστασίας σύμφωνο με εκείνο που κατοχυρώνεται στα άρθρα 3 και 8 της ΕΣΔΑ, όπως ερμηνεύεται από το ΕΔΔΑ. Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, W.Ż. (Τμήμα εκτάκτου ελέγχου και δημοσίων υποθέσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου – Διορισμός) (C-487/19, EU:C:2021:798, σκέψη 123 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Το κριτήριο που ορίζει το ΕΔΔΑ, μεταξύ άλλων, στην οριστική απόφαση της 6ης Απριλίου 2017, A. P., Garçon και Nicot κατά Γαλλίας (CE:ECHR:2017:0406JUD007988512) είναι, επομένως, κρίσιμο για την υπόθεση ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

[53] Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 2022, Google (Διαγραφή συνδέσμων προς φερόμενο ως ανακριβές περιεχόμενο) (C-460/20, EU:C:2022:962, σκέψη 68).

έχει την έννοια ότι εθνική αρχή που είναι επιφορτισμένη με την τήρηση μητρώου ασύλου:

1) υποχρεούται, κατόπιν σχετικής αίτησης, να διορθώσει τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σχετικά με το φύλο πρόσφυγα τα οποία η εν λόγω αρχή είχε καταχωρίσει ανακριβώς κατά τον χρόνο καταχώρισής τους στο εν λόγω μητρώο·

2) μπορεί μεν να απαιτήσει από πρόσωπο που ζητεί τη διόρθωση δεδομένων να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία προκειμένου να διαπιστωθεί η ανακρίβεια των εν λόγω δεδομένων υπό το πρίσμα των σκοπών για τους οποίους συνελέγησαν ή υποβλήθηκαν σε επεξεργασία, πλην όμως δεν μπορεί να απαιτήσει από το εν λόγω πρόσωπο να προσκομίσει απόδειξη περί του ότι έχει υποβληθεί σε χειρουργική επέμβαση επαναπροσδιορισμού φύλου.